

## ПРОБЛЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ВІД КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ Ковальчук Ольга Миколаївна

Легалізація доходів здобутих від контрабанди наркотичних засобів сприяє зростанню організованої злочинності та її проникненню у легальну економіку. За своєю суттю відмивання грошей супроводжує будь-який злочин, мотивом якого є одержання доходу. Відомості про фінансовий

аспект світового наркоринку підтверджують невтішну картину значного поширення, споживання і виробництва наркотиків. Оберти наркопродукції на ньому безупинно збільшуються, а це свідчить, що наркобізнес розширюється і, відповідно, зростають доходи наркомафії.

Як показало наше дослідження, діяльність організованих злочинних груп щодо відмивання доходів отриманих від контрабанди наркотичних засобів характеризується: ретельним плануванням підготовки та приховування незаконних операцій і дій; розподілом ролей між виконавцями, в тому числі й особами та установами за кордоном; використанням сучасних інформаційних технологій; підкупом службових осіб; активним використанням нормативно-правових та організаційних недоліків економічної системи.

У свою чергу відмивання доходів, здобутих від контрабанди наркотичних засобів - це багатоступінчастий процес, який умовно можна поділити на три послідовних стадії:

1) вивільнення готівки і перерахування її на рахунки підставних осіб;

2) розподіл наявних коштів та приховування слідів проведених операцій;

3) інтеграція доходів у легальний грошовий обіг.

Перша стадія полягає у вкладанні наркоділками отриманих від контрабанди та продажу наркотичних засобів доходів, незручної для них, у банки або у цінні папери. Це найбільш небезпечна фаза процесу відмивання. Щоб уникнути ризику, наркоділки у багатьох випадках на першому етапі використовують контрабанду. Поширений метод відмивання грошей - використання підставних компаній, як правило зайнятих дрібним бізнесом, пов'язаним з оплатою готівкою, - ресторани, готелі, бари тощо. У невеликих масштабах наркогроші відмиваються у казино, ювелірних крамницях, торговцями предметами мистецтва, у закладах «шоу-бізнесу», шляхом експортно-імпортних угод, що не піддаються точній оцінці, благодійними фондами тощо. Крім того, частина

наркогрошей відмивається через страхові і туристичні компанії за допомогою різних махінацій. Великий обсяг операцій для відмивання злочинних доходів виконують «фірми-привиди», що діють декілька місяців, а потім зникають. Найбільш привабливим методом вкладення наркогрошей на першому етапі є розміщення коштів у офшорних фінансових центрах.

На другому етапі гроші, як правило, кошти здобуті від контрабанди наркотичних засобів, переказуються частинами з країни у країну, з однієї фінансової установи в іншу, розміщаються на міжнародних ринках, операції здійснюються багаторазово, щоб ускладнити розкриття злочину. Дана фаза процесу найскладніша і має міжнародний характер. При цьому широко використовується метод структурування, коли значні суми готівки розбиваються на порівняно невеликі частини через те, що законодавство про відмивання грошей передбачає необхідність вказівки джерела їх походження, якщо сума переказу перевищує 10-12 тисяч доларів. Найняті наркоділком люди здійснюють внески і купують чеки або міжнародні грошові доручення, що потім переказуються на рахунок наркоділка посередником з тієї ж організації наркозлочинців.

На третьому етапі відмивання грошей здобутих від контрабанди наркотичних засобів повністю інтегрується у легальну економіку в формі цілком законних фінансових рахунків і підприємств. Зокрема, широко практикуються інвестиції в урядові або казначейські облігації, що випускаються державою для покриття внутрішнього боргу і обертаються на фондових ринках. Вони можуть бути придбані і продані анонімно. Інтеграція грошей у національну економіку на фінальному етапі їх відмивання досить суперечливо впливає на економічний розвиток. Великі надходження від наркобізнесу одночасно вносять вклад і у стабілізацію, і у дестабілізацію економічного валютно-фінансового становища. З одного боку, вони сприяють зростанню валютних резервів їх країн, економічній активності в окремих галузях, насамперед у будівництві, індустрії відпочинку, розваг, підвищенню

платоспроможного попиту населення, прямо або побічно пов'язаного з наркогрошима, з іншого — підривають грошовий обіг, стимулюючи інфляційні процеси. Основна частина цих грошей споживається, а не спрямовується у накопичення й інвестиції у продуктивний сектор.

Боротьбу з відмиванням доходів від контрабанди наркотичних засобів можливо здійснювати лише у тих країнах, де є законодавство, що визнає цей вид діяльності кримінально караним злочином. Подібне законодавство у більшості країн з'явилося, в основному, за останнє десятиліття. Відсутність законів істотно ускладнює боротьбу із зазначеним явищем не тільки у тих державах, де вони не прийняті, а й в усьому світі через те, що національні банківські системи стають усе більш інтегрованими, відсутність ефективного контролю в окремих країнах є проблемою для світового співтовариства. Однак слід зазначити, що, навіть, там, де існують закони й органи, які займаються боротьбою з відмиванням доходів від контрабанди наркотичних засобів, цю злочинну діяльність дуже важко доказати. Для такого кримінального переслідування потрібно довести наявність злочину, зокрема поширення наркотиків, розуміння злочинцями незаконності джерела походження доходів і дій з їх приховування.

Крім цього, ст. 306 КК України передбачає відповідальність за розміщення коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів у банках, на підприємствах, в установах, організаціях та їх підрозділах, або придбання на останні об'єктів, що підлягають приватизації, чи обладнання для виробничих або інших потреб, чи використання таких коштів і майна з метою продовження незаконного обігу наркотичних засобів.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що в Україні нейтралізація процесів відмивання доходів, одержаних від контрабанди наркотиків та наркобізнесу, є вкрай необхідною з наступних основних причин. Такі заходи дають можливість виявляти злочини не тільки у сфері обігу наркотичних засобів, а

й корупцію, шахрайство, ухилення від сплати податків та інші форми організованої злочинності. Відмивання доходів сприяє розвитку міжнародної корупції, що підриває зусилля України, спрямовані на становлення демократичних політичних інститутів і стабільної національної економічної системи. Боротьба з цим злочином допомагає захистити цілісність української фінансової системи від негативного впливу кримінального капіталу.